

# ДНЕВНИКЪ

(стенографический)

на

## III ОБИКНОВЕННО НАРОДНО СЪБРАНИЕ. (Първа сесия).

### XLI. ЗАСЪДАНЕ, СЪББОТА 12 ФЕВРУАРИЙ 1883 ГОД.

(Начало въ 10 часа предъ пладнѣ, подъ предсѣдателството на Негово Високо-преосвященство Митрополита Симеона Варненско-Преславский.)

**Предсѣдатель:** (Звъни): Ще се прочете списъка на депутатитѣ.

**Секр. Щърбановъ:** (Чете го.)

Отъ 40 души представители присѣдствуватъ 34, и отсѣдствуватъ 6 души; а именно; г-да Ф. Мариновъ, Д-ръ Вълковичъ, Ив. Симеоновъ, А. Минчовъ, Т. Мустафа и Генералъ Соболевъ.

**Предсѣдатель:** Събранието е пълно и засѣданието се открива. На дневенъ редъ имаме бюджета на Мин. на Външнитѣ дѣла и Исповѣданията.

**Докл. Д-ръ Цачевъ:** (Чете):

**Министерство на Външнитѣ Дѣла и Исповѣданията.**

ОТДѢЛЕНИЕ I.

ЧАСТЬ I.

Външни Дѣла.

ГЛАВА I.

Съдържание на Министерството и на състава при централното управление.

1 Съдържание на Министра 12000 л.

Нему представителни 3000 л.

(Прието).

1. Главенъ Секретарь . . . . . 8004. л.

**М-ръ Стоиловъ:** Искамъ да кажа на Събранието, че, ако има нѣкои чиновници да заслужаватъ пред-

ставителни, то сж моитѣ чиновници; тѣ иматъ чести свиждания и сношения съ иностранцитѣ и по тѣзи причина иматъ разноси много повече. Искамъ само да настоямъ и да кажа, че, ако има мотивъ, да се увеличатъ заплатитѣ на нѣкои чиновници, то сж именно моитѣ чиновници.

**Шивачовъ:** Ако вчера станж такава една погрѣшка, това неможе вече да стане; защото то бѣше по единъ натискъ отъ страна на Генерала Соболева, М-ръ на Вжтр. дѣла. Заплатата на гл. секретарь ще остане както е прето и за другитѣ гл. секретари. (Приема се 7008 л.).

**Докл:** (Чете): 2. Началници отдѣления по 5400 лева . . . . . 10800 л.

(Прието)

1. Началникъ за иностраната корресподенция 4200 л.

1. Счетоводитель . . . . . 4200 л.

3 Старши подначалници . . . . . 3600 л.

1 Регистраторъ . . . . . 2160 л.

1 Архиварь . . . . . 2700 л.

3 Писари . . . . . 5400 л.

5 Писари . . . . . 7500 л.

3 Разсилни по . . . . . 720 л.

**Предсѣдатель:** Приема ли Нар. Събрание пър-

вата глава за състава на централното управление, както я е приела комисията? (Прието).

Докл. Д-ръ Цачевъ : (Чете):

#### ГЛАВА II

Вещественни расходи на централното управление.

|                                                                |          |
|----------------------------------------------------------------|----------|
| Наемъ за помѣщението . . . . .                                 | 6000 л.  |
| Отопление и освѣщение . . . . .                                | 1200 л.  |
| Писмовни принадлежности . . . . .                              | 2400 л.  |
| Телеграмми, поща и други дребни разноси                        | 6500 л.  |
| Печатание бланки и други потребности за канцеларията . . . . . | 3000 л.  |
| Подържане на мебела . . . . .                                  | 500 л.   |
| Подържане на библиотеката и абониране на вѣстници . . . . .    | 4000 л.  |
| Коммисионъ за пренасяне пари вънъ отъ Княжеството . . . . .    | 2000 л.  |
| Командировки на чиновници по служебни дѣла . . . . .           | 10000 л. |
| Телеграмми на Агенция Хавасъ . . . . .                         | 30000 л. |
| Обмундировка на 3-ма разсилни по 120 л.                        | 360 л.   |
| Всичко по гл. II . . . . .                                     | 65660 л. |

(Прието).

#### ГЛАВА III

|                                                                     |          |
|---------------------------------------------------------------------|----------|
| Кредитъ за непредвиденитѣ разноси на М-вото Външнитѣ дѣла . . . . . | 75000 л. |
| Безусловенъ фондъ . . . . .                                         | 75000 л. |

Всичко по Гл. III 150000 л.  
(Прието).

#### ГЛАВА VI

Поддържане на Агентството въ Петербургъ.

##### § 1. Личний съставъ.

|                                |        |        |
|--------------------------------|--------|--------|
| 1 Агентъ . . . . .             | 12000} | 22.008 |
| Нему представителни . . . . .  | 10008} |        |
| 1 Секретаръ-Канцлеръ . . . . . | 7000}  | 9.000  |
| Нему представителни . . . . .  | 2000}  |        |
| 1 Писаръ . . . . .             | 1800   | 1.800  |
| 1 Разсилень . . . . .          | 960    | 960    |
| 1 Вратаръ . . . . .            | 840    | 840    |
|                                |        | 34.608 |

##### § 2. Вещественни расходи на Агентството въ Петербургъ.

|                                  |       |
|----------------------------------|-------|
| 1 Наемъ за помѣщението . . . . . | 5.000 |
|----------------------------------|-------|

|                                                               |       |
|---------------------------------------------------------------|-------|
| 2 Отопление и освѣтление . . . . .                            | 900   |
| 3 Писмовни принадлежности . . . . .                           | 600   |
| 4 Телеграмми, поща и други дребни расходи                     | 1.500 |
| 5 Обмундируване на 2-ми разсилни по 120 лева . . . . .        | 240   |
| 6 Съставление на библиотека и абониране на вѣстници . . . . . | 800   |
| 7 Помощни на бѣдни . . . . .                                  | 2.000 |

Всичко по глава IV 45,648.  
(Прието):

#### ГЛАВА V.

Поддържане на Агентството въ Цариградъ.  
§ 1. Личний съставъ.

|                                           |         |        |
|-------------------------------------------|---------|--------|
| 1 Агентъ . . . . .                        | 10000}  | 18.000 |
| Нему представителни . . . . .             | 8000}   |        |
| 1 Секретаръ . . . . .                     | 7008    | 7.008  |
| 1 Секретаръ за французски языкъ . . . . . | 6000 л. |        |
| 1 Драгоманинъ . . . . .                   | 4004 л. |        |
| Нему представители . . . . .              | 1000 л. |        |
| 1 Канцлеръ . . . . .                      | 6000 л. |        |
| 1 Помощникъ канцеларя . . . . .           | 3000 л. |        |
| 1 Кятипинъ . . . . .                      | 2400 л. |        |
| 2 Писари по 1500 л. . . . .               | 3000 л. |        |
| 1 Гавазъ . . . . .                        | 1200 л. |        |
| 1 Разсилень . . . . .                     | 960 л.  |        |
| 1 Вратаръ . . . . .                       | 840 л.  |        |

(Приема се).

§ 2. Вещественни расходи на Агентството въ Цариградъ.

|                                                                                  |          |
|----------------------------------------------------------------------------------|----------|
| Наемъ за помѣщението . . . . .                                                   | 4.086 л. |
| Отопление и освѣтление . . . . .                                                 | 900 л.   |
| Писменни принадлежности . . . . .                                                | 900 л.   |
| Телеграмми, поща и други дребни расходи                                          | 4500 л.  |
| Поддържане на библиотека и абониране на вѣстници . . . . .                       | 800 л.   |
| Поддържане на мебели . . . . .                                                   | 300 л.   |
| Помощни на бѣдни . . . . .                                                       | 5000 л.  |
| Обмундируване на разсилния и вратаря по 120 л. на гаваза 200 л. всичко . . . . . | 440 л.   |

Всичко по гл. V. . . . . 70338  
(Прието).

## ГЛАВА VI.

Поддържане на Агенството въ Букурещъ.

## § I Личний съставъ.

|                               |         |
|-------------------------------|---------|
| 1 Агентъ . . . . .            | 9600 л. |
| Нему представителни . . . . . | 6000 л. |
| 1 Секретаръ . . . . .         | 6600 л. |
| 1 Канцлеръ . . . . .          | 4008 л. |
| 1 Писаръ . . . . .            | 1500 л. |
| 1 Разсилень . . . . .         | 960 л.  |
| 1 Вратаръ . . . . .           | 840 л.  |

Всичко . . 29508 л.

(Приема се).

## § 2. Вещественни расходи на Агенство то въ Букурещъ.

|                                                               |         |
|---------------------------------------------------------------|---------|
| 1. Наемъ за помѣщенieto . . . . .                             | 4000 л. |
| 2. Отопление и освѣтление . . . . .                           | 600 л.  |
| 3. Писмовни принадлежности . . . . .                          | 400 л.  |
| 4. Телеграмми, пощи и др. дребни расходи. . . . .             | 1000 л. |
| 5. Поддържане на библиотека и абониране на вѣстници . . . . . | 800 л.  |
| 6. Поддържане на мебели . . . . .                             | 300 л.  |
| 7. Помощи на бѣдни . . . . .                                  | 2000 л. |
| 8. Обмундиров. на 1 разсилень и 1 вратавъ . . . . .           | 240 л.  |

Всичко по по гл. VI 38.848 л.

**Предсѣдатель:** Приема ли Нар. Събрание за поддържане Агенството въ Букурещъ да се отпуснатъ 38.848 лева?

**Манафовъ:** Възъ има да забѣлѣжа това, че ималъ съмъ случай да ходя въ Агенството въ Букурещъ и тука гдѣто се говори за мебели, азъ невидѣхъ тамъ мебели освѣнъ нѣколко стола.

**М-ръ Стоиловъ:** Истина, че до сега не е имало мебели въ Агенството въ Букурещъ, и азъ самъ съмъ видѣлъ това: но за това именно се въскачва бюджета, за да може да се направи въ туй отношение Агенството да отговаря на назначението си. Съ тая цѣль по-вечето бѣ испратило Министерството единъ свой чиновникъ, да направи една ревизия по всичкитѣ Агенства, който се възвърна вече и неговътъ рапортъ за тая ревизия скоро ще се публикува. Въобще всичкитѣ работи ще се оправятъ, щото нашитѣ Агенства ще могатъ да отговарятъ на своето назначение.

**Предсѣдатель:** Приема ли Нар. Събрание за лич-

ний съставъ на Агенството въ Букурещъ 29508 лева и за вещественни расходи 9340 л.? (Прието).

**Докл. Цачевъ:** (Чете):

## ГЛАВА VII.

Поддържане на Агенството въ Бѣлградъ.

## § 1. Личний съставъ.

Всичко . . . . . 32,860 л.

**Мин. Стоиловъ:** Искамъ да кажа, безъ да правя нѣкое предложение, да ли не намѣрва Нар. Събрание за по-добръ, да се тури Бѣлградското агенство на равна нога съ Букурещкото като се туриха представителни на Букурещкий агентинъ 6,000 л. и Бѣлградский да получи сжщо.

**Марко Велевъ:** Желателно е да знаемъ имаме ли агенство въ Черна Гора?

**М-ръ Стоиловъ:** Нѣмаме; но, по примѣра на Сърбия и Романия и нашия агентинъ въ Бѣлградъ е акредитиранъ предъ Черна Гора. И азъ мисля, че фактътъ, да имаме представителъ въ Черна Гора ще служи за една свърска повече за сближение на Черна Гора съ насъ. Този Агентинъ, който е въ Бѣлградъ ще ходи веднѣжъ, или два пѣти въ годината въ Цетина, за да постои тамъ по нѣколко мѣсеца.

**Марко Велевъ:** Задоволенъ съмъ.

**Предсѣдатель:** Приема ли Народното Събрание, да се отпуснатъ 32,860 л. за личний съставъ въ Бѣлгр. Агенство? (Прието).

**Докл. Цачевъ:** § 2 За вещественни расходи Всичко . . . . . 6,820 л.

(Прието).

**Докл. Цачевъ:** (Чете):

## ЧАСТЬ II.

## Исповѣданията.

Поддържане на Екзархията (Съгласно чл. 101 отъ закона за черковното устройство). . . 98,000 л.

**М-ръ Стоиловъ:** Както знаете, Г-да, се прие правилникъ за черковното управление въ Княжеството, и въ § 101 на този правилникъ се казва, че Княжеството дава по 40 стотинки на домъ; но казвасе, ако се случи нужда. Статъята отъ бюджетата дава именно тия свѣдѣния, че като се пресмѣтне по този начинъ, излѣзва 98,000 л., които трѣба да се дадѣтъ. Наистина, тѣзи сума нѣма да дадемъ изведнѣжъ; а тя само тогава ще се плати, когато Не-

гово Блаженство състави св. Синодъ, и когато екзархийското управление е въ пълния си съставъ. За това, въ § 101 се казва; „по мѣрѣ надобности“. Освѣнъ това, има единъ представителъ на Негово Блаженство, за него тоже ще се даватъ пари отъ тѣзи сума. Но тя ще се расходва срѣщу оправдателни документи, и нѣма да се даде, освѣнъ въ случай на дѣйствителна нужда.

**Предсѣдатель:** Значи, че комисията не е приела както е въ проекта. (Не!) Приема ли Нар. Събрание, да се отпустнатъ за поддържане на Екзархията 98,000 лъва? Който не приема, да си дигне ржката. (Прието).

**Докл. Цачевъ:** Право на Екзархията 200,000 л.

**Предсѣдатель:** Приематъ ли се за право на Екзархията 200,000 лъва. (Прието).

#### ГЛАВА II.

Сдържане на Висшето Духовенство.

|                                |           |
|--------------------------------|-----------|
| Русенский Митрополитъ. . . . . | 12,000 л. |
| Търновский. . . . .            | 12,000 л. |
| Софийский. . . . .             | 12,000 л. |
| Варненский. . . . .            | 12,000 л. |

**Батановский:** Желателно е г. докладчикъ да разяснява когато чете, а не като машина да бърва и голѣмитѣ сумми да не се заблѣжватъ. Азъ предлагамъ да се даде на Владицитѣ по 10,000 лъва.

**М-ръ Стоиловъ:** Азъ би желалъ, г. Батановски да ми даде съображенията си, по които сваля по 2,000 л. Азъ ще му кажъ, че по екзархийския уставъ, нѣкой отъ Владицитѣ иматъ по 70 или 80 хиляди гроша, а другитѣ по малко — отъ 50 до 60 хиляди гроша.

**Батановский:** Като имаме предъ видъ, че ще правиме желѣзницитѣ, то трѣба чиновницитѣ и Владицитѣ да получаватъ по малко заплата, а и народътъ да стегне гашитѣ си, за да изтѣземъ на глава.

**М-ръ Стоиловъ:** Азъ несъмъ противенъ да си стегне народътъ гашитѣ. (Смѣхъ). Но колкото за Митрополитѣ самъ г. Батановский трѣба да знае, че тѣ сж въ таково едно положение, щото отъ това, което имъ се дава икономия, немогътъ да направятъ, тѣ трѣба съвсѣмъ другояче да живѣятъ. Освѣнъ това, тѣ сж принудени да даватъ помощи за училища, за бѣдни и пр.

**Батановски:** Но единъ владика неможе да се сравни съ единъ Министръ.

**Иор. Шишковъ:** Предлагамъ да се прекратятъ дебатитѣ, и да туримъ на гласувние мнѣнието на комисията.

**Докл. Цачевъ (Чете):** Първостепеннитѣ по 12000 л.

**Предсѣдатель:** Първостепенни нѣма.

**М-ръ Стоиловъ:** Азъ мисля, да се гласуватъ по напредъ заплатитѣ на 4-мата: Русенския, Търновския, Софийския, Варненския, които сж по 12000 л.

**Предсѣдатель:** Приема ли Нар. Събрание заплата на тѣзи Митрополити да бѣде по 12000 лъва? Който не приема, да си дигне ржката. (Меншество).

**Докл. Цачевъ (Чете):** Видинския . . . 6000 л.

**М-ръ Стоиловъ:** Искамъ да кажу нѣколко думи за Видинския Митрополитъ. Излишно е, мисля, да исказвамъ дѣлата на този мъченикъ за Българския народъ. Той е билъ нашъ първий екзархъ, и прѣсно е въ паметъта на всѣкого неговото тържественно преминаване презъ България, когато се избра за Български екзархъ. Неговитѣ страдания сж извѣстни на всинца ни. Желая, щото нашето Събрание да искаже уважение къмъ този мъченикъ, къмъ този страдалецъ, къмъ този поборникъ за Българската свобода, като му постави нѣщо помного, отъ колкото на другитѣ Митрополити въ Княжеството.

**Иор. Шишковъ:** Признавамъ, което каза г. Стоиловъ, че той е заслужилъ таково нѣщо; но, като виждамъ по долѣ друга цифра отъ 6000 лъва, азъ съмъ на мнѣние да си остане сжщата заплата.

**Поповъ:** Да му дадемъ 1500 л. повече.

**Анневъ:** Наистина, както каза г. Стоиловъ, безъ да поменуваме за голѣмий патриотизмъ на този старецъ, и за страданията, които той е претърпелъ за Българския народъ, азъ предлагамъ съ 2000 лъва да му се увеличи заплата.

**Предсѣдатель:** Има мнѣние и на бюджетарната комисия.

**Докл. Цачевъ:** Бюджетарната комисия, като зема подъ внимание заслугитѣ на този старецъ, съгласява се, да му се дадѣтъ 8004 лъва.

**Предсѣдатель:** Приема ли Нар. Събрание мнѣнието на комисията? (Прието).

**Докл. Цачевъ (Чете):** Намѣстникъ на Видинския Митрополитъ 4000 лъва.

**Марко Велевъ:** Намѣстникътъ е, г-да, единъ патриотъ, който много помага на бѣднитѣ ученици

и на училищата. Азъ предлагамъ да му дадемъ 2000 лъва помного.

**Анневъ:** Наистина, и азъ се съгласявамъ съ г. Марко, Велевъ да се увеличи на този човѣкъ заплатата поне на 5000 лъва, защото го познавамъ отблизу и съмъ увѣренъ, че заслужва.

**Председателъ:** Приема ли Нар. Събрание 4000 л. споредъ комисията? (Прието).

**Докл. Цачевъ:** (Чете):

Кюстендилский Митрополитъ 8004 лъва.

Ловчанский " " " " " " 8004 лъва.

Самоковский " " " " " " 8004 лъва.

Врачанский съ 8004 л. трѣба да се притури, защото приехми въ устава, да има и въ Враца Митрополитъ. (Прието).

**Добревъ:** Тогава Ловчанската епархия се унищожава.

**Председателъ:** Ловчанската епархия ще се унищожи тогава, когато овдовѣе по канонически причини.

**Докл. Цачевъ** (чете):

### ГЛАВА III

Пенсии и пособия на Митрополититѣ и поддръжане на пѣвческия хоръ.

На негово Блаженство Антимъ Видинский 6000 л.

На митроп. Натанаила . . . 4008 л.

" " Кирила . . . 3600 л.

" " Евстатия . . . 3600 л.

За поддръжане на пѣвческия хоръ при черквата. Св. Кралъ. . . 15000 л.

**Бобчевъ:** за пѣвческия хоръ тука въ бюджета е прѣдвидѣно 10000 л., а г. докладчикъ казва друго.

**Докл. Цачевъ:** Тука сж 10000 л. но г. М-ръ каза, че сж недостаточни и предложи още 5000 л.

**Шивачовъ:** Препоръчамъ на Нар. Събрание Архимандрита Дионисия и моля да му се отпусне една пенсия отъ 1500 лъва.

**М-ръ Стоиловъ:** Това нѣщо стана по предложението на г-на Мин. на Вжтрешнитѣ дѣла, и то е пособие за пѣвческия хоръ и за поддръжката му.

**Поповъ:** Азъ искамъ да зная, кой е този пѣвческия хоръ.

**Анневъ:** Азъ несъмъ присѣдствувалъ въ бюджетарната комисия, когато се е приела тѣзи сума; но, азъ мисля, че това е работа на общината Со-

фийска, а не на правителството, На какво основание правителството заплаща за певческия хоръ?

**М-ръ на Вжтр. дѣла:** (Преводъ отъ русски). Г-да! Минжлата година, НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО бѣше обърналъ внимание на това, че въ столичната съборна черква много лошаво се пѣе; за това, подигна се въпросъ въ минист. съвѣтъ да се повикатъ двѣ или три лица изъ Росия, които да съставатъ пѣвческия хоръ, и които да научатъ нѣкои Българе да пѣятъ, щото отъ самитѣ Българе да може да се съставатъ добри пѣвчески хорове както тука, така и по вънъ. За тая цѣль ще бжде не обходимо да се отпусне една сума отъ 15000 л. въ годината.

**Анневъ:** Азъ благодаря на г. Министра на Вжтрѣшнитѣ дѣла, че той обясни до нейде работата; но и въ Свищовъ има отличенъ хоръ, който се поддръжа отъ Свищовската община, а не отъ правителството. Въ таквъ случай по добръ ще бжде за всичкитѣ окрѣжия да се предвиди една сума за поддръжане на пѣвческитѣ хорове; а исклучително за столицата не намирамъ това за справедливо..

**М-ръ на Вжтр. дѣла:** (Преводъ отъ русски) Азъ съмъ съвършено стѣгласенъ съ г-на Аннава въ туй отношение, ако приемемъ подобна сума за всичкитѣ мѣста; но, азъ мисля, че тука като има добръ пѣвческия хоръ, може да се приготвятъ пѣвци за цѣла България.

**Бобчевъ:** Мисля, че има второстепени градове, които тоже желаятъ да иматъ пѣвчески хоръ.

**М-ръ Стоиловъ:** Наистина, и азъ не желая да има привилегии тукашната черква; но, като вземемъ предъ видъ, че тя се намира въи склѣчително положение, че тя служи като съборна черква, до гдѣто се направи новата, въ врѣме тържествени случаи когато се извършва молебствие въ присѣдствие на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО, отъ тѣзи точка зрѣние мисля, че трѣба да се поддръжа тука единъ таквъ пѣвческия хоръ.

**М-ръ на Вжтр. дѣла:** (Преводъ отъ русски): Освѣтъ това, трѣба да се забѣлежи, че тѣзи черква бѣше по напредъ подъ черковното настоятелство; но по желанието на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО, правителството взе да поддръжа тѣзи черква както и хорътъ.

**Председателъ:** Приема ли Нар. Събрание на негово Блаженство Антима Видинския, Натанаила,

Кирила и Евстатия, както и за подържане на пѣвческия хоръ при Софійската катедрална черква суммата, която е прѣдвидена въ бюджета?

**Шивачовъ:** Нека се каже помощъ на Соф. катедрална черква.

**М-ръ на Вжтр. дѣла:** Азъ би ви просилъ, г-да отъ двѣте едно: или съвсѣмъ да отхвърлите сѣко пособие за пѣвческия хоръ или пакъ като признаете неговата необходимостъ, да отпуснете поне 10000 л.

**Предсѣдателъ:** Приематъ ли се 10000 л. за подържане на хора, всичко 27,208 л.? (Прието).

**Докл. Цачевъ:** Комисията намѣрва за добръ да се отпуснатъ на бившия Одрински Архимандритъ Дионисии 1200 лъва, който е заслужилъ на народа, а днесъ се намира въ Врачанския манастиръ и ие може да се движи. (Прието)

#### ГЛАВА IV

За съдържание на иновѣрното духовенство 37248 л. (Прието).

#### ГЛАВА V

Поддържане на едно духовно мусульманско училище въ гр. Шуменъ.

##### § 1. Личний съставъ.

3 учители по 3000 л. . . . . 9000 л.  
1 слуга . . . . . 720 л.

##### § 2. Веществ. расходи

1 Наемъ за помѣщението . . . . . 2000 л.  
2 Отопление и освѣщение. . . . . 600 л.  
3 Писменни принадлежности . . . . . 200 л.  
Всичко. . . . . 12,520 л.

**Шивачовъ:** На учителитѣ азъ предлагамъ да се даждъ по 2400 л., защото, единъ мюфтия получава 2400 л., когато той трѣба даже да стои по високо.

**Докл. Цачевъ:** Комисията е съгласна.

**Манафовъ:** Понеже това е едно учебно дѣло, азъ предлагамъ да си стоятъ заплатитѣ, както сж въ бюджета.

**Шивачовъ:** По моето мнѣние не трѣба по много да имъ се дава, защото единъ тѣхенъ професоръ въ Цариградъ получава 1000 гр. на мѣсець.

**Бошнаковъ:** Това е правителствено училище и тѣзи хора може да бждатъ по способни. За това да остане 3000 лъва.

**Предсѣдателъ:** Приема ли Нар. Събрание на учителитѣ въ духовното мюсюлманско училище по 3000 лъва и на слугата 720 л.? (Прието).

**Предсѣдателъ:** Сега идатъ вещественнитѣ расходи.

**Попповъ:** Тука се говори за наемъ на помѣщение; да ли нѣматъ тѣ нѣкое свое помѣщение?

**Митрополитъ Симеонъ:** За да дамъ нѣкой обясненія, ще кажъ, че тамъ има едно здание, въ което се е помѣщавало тѣхното „руждие“, но сега това здание служи за сѣдилището.

Приема ли Нар. Събрание, да се отпустнхтъ за вещественни расходи 12,520 л.? (Прието).

#### ГЛАВА IV

1. Кредитъ за непредвидени расходи присвоими по отдѣла за исповѣданията . . . . . 12000 л.

2. За помощи на престарѣли священници и бѣдни свѣщеннически вдовици . . . . . 10000 л.

Всичко по гл. VI . . . . . 22,000 л.

**Марко Велевъ:** Моля, колкото за священниците непредвидѣни съгласенъ съмъ да останхтъ зачеркнхти.

**Предсѣдателъ:** Непредвидѣни не сж за священниците.

**М-ръ Стоиловъ:** Искамъ да отговоря на г-на Велева, че това не сж за священниците, които служатъ, но за престарѣлитѣ, които немогхтъ вече да служатъ въ черква, и на които трѣба да се даде нѣкаква помощъ; или за вдовици на такива священници, които нѣматъ никакви други стрѣдства.

**Предсѣдателъ:** Приема ли Нар. Събрание да се отпустнхтъ 22000 лъва по глава VI? (Прието).

#### ЧАСТЬ III

Телеграфи и пощи.

#### ГЛАВА I.

Централно управление.

##### § 1. Личний съставъ.

2 главни инспектори по 5400 лъва 10800.

**Манафовъ:** Азъ има особно да говоря върху персонала на това управление, отъ което нѣкои чиновници сж издавали тайнитѣ на Министерството, даже и на частни хора, но това ще остава за послѣ при послѣдното четение.

**М-ръ Стоиловъ:** Тѣй като г. Манафовъ нищо не каза, нѣма що да му отговоря. Но азъ ще кажа на г-да Народнитѣ Представители, че, ако не по-

качимъ нѣщо на телеграфнитѣ чиновници, поне да не имъ сваляме нищо. Считамъ за излишно, да казвамъ, колко е трудна тѣхната работа и колко е голѣма отговорността имъ. Отъ друга страна искамъ да кажъ, че както знаете, има единъ правилникъ за тѣзи чиновници, споредъ който тѣ се раздѣлятъ на нѣколко класове, и това е една цѣла организация; така щото, ако захванемъ да сваляме, трѣбва на единъ като свалимъ, да свалимъ на всичкитѣ. А най висшия класъ не получава по много отъ 6000 лева; тѣй щото, ако се изменятъ заплатитѣ, ще станатъ голѣми неправди. При това за длъжностъ считамъ да обявж, че, ако има чиновници, които да работятъ най много и най равномерно, то сж именно чиновницитѣ по телеграфитѣ и пошитѣ. За това, добръ би било, ако не имъ се повиси нѣщо, то по нѣ да не имъ се сваля. (Гласове: Съгласни).

**Бобчевъ:** Съгласенъ съмъ съ г-на Стоилова, и като членъ на бюджетарната комисия, предлагамъ, да не се измѣнява нищо. (Гласове: Съгласни).

**Буровъ:** И азъ се съгласявамъ да си останатъ заплатитѣ на чиновницитѣ по телеграфитѣ и пошитѣ както сж си въ бюджета.

**Марко Велевъ:** Гледамъ, г-да, отъ всичкитѣ чиновници тѣ иматъ най ниски заплати; не бива да се намаляватъ тѣхнитѣ заплати. (Гласове: Съгласни).

**Докл. Цачевъ:** Само предлагамъ, Нар. Събрание да вотира за единъ пощеринъ въ Тетевенъ съ 720 лева, защото има нужда отъ такъвъ въ това мѣсто.

**Манафовъ:** Азъ незная, ако приемемъ заплатитѣ на тия чиновници, както е показано въ бюджета, ние ще направимъ голѣма неправда; защото знаемъ, че тѣ работятъ най много и то дѣня и нощя. Освѣнъ това, отъ тѣхъ се изисква да знаятъ и чуждестранни язици, като напр. французски, нѣмски и пр. За това азъ моля Нар. Събрание, да бжде справедливо къмъ тѣзи чиновници и да имъ увеличи заплатитѣ.

**М-ръ Стоиловъ:** Азъ благодаря на г-на Манафова за това признание услугитѣ на чиновницитѣ по телеграфитѣ и пошитѣ. Азъ ще бждж благодаренъ, ако се приеме предложението на г-на Манафова.

**Анневъ:** Тогава трѣбва да стане измѣнение голѣмо, а ние нѣмаме врѣме това сега да направимъ, защото имаме работа много; за това, по добръ ще

бжде за сега тѣй да си останатъ заплатитѣ. (Гласове: Съгласни).

**Предсѣдателъ:** Ще туря на гласуване предвидната сума за състава и вещественнитѣ расходи на централното управление; тѣзи сума е всичко 96,880 лева.

Който не я приема, да си дигне ржката.

(Прието).

Подиръ дохожда глава II. за телеграфо-пощенскитѣ станции. За състава и вещественни расходи сж предвидени въ бюджета 856,260 лева, и за предложени пощеринъ 720 лева.

**Манафовъ:** Г-нъ Анневъ отговори, че се съгласява съ мене, но да не губиме врѣме. Азъ не зная, ний отнемаме хлѣба на много хора, а намъ се скъпи времето. Отъ друга страна би помолилъ, ако Народното Събрание желае, да покаже, че въ идущата сессия ще има предъ видъ да уголѣми платитѣ на тѣзи чиновници. (Гласове: Съгласни).

**М-ръ Стоиловъ:** Щомъ Нар. Събрание признава това нѣщо, азъ нѣма освѣнъ отъ страна на всички телеграфо-пощенски чиновници да искажа дълбоко признание.

**Предсѣдателъ:** Приема ли Нар. Събрание, да се отпусне на втората глава, третя часть 856260 л. съ прибавката 720 лева?

(Прието).

### ГЛАВА III

#### Пренасянието на пошитѣ.

За състава и вещественнитѣ расходи всичко 485,290 лева.

(Прието).

За непредвидѣни расходи 20000 л.

(Прието).

### ОТДѢЛЕНИЕ II

#### Извънредни разноси.

#### ГЛАВА I

Поддържане на Вакувската комисия.

#### § I. Личний съставъ.

2 Члена по 6000 л . . . . . 12000 л.

1 Секретаръ . . . . . 4008 л.

Комисията намѣрва за добръ на членоветѣ да се дадѣтъ по 5400 лева. На секретаря 3600 лева.

**М-ръ Стоиловъ:** Азъ не бихъ билъ противенъ на това, но ще трѣбва на лицата, които съставятъ тѣзи комисия, като се откажатъ, да имъ се търси

друго занятие. За това би молил Нар. Събрание и комисията, да имъ се даде по 6000 лева.

**Бощаковъ:** Този въпросъ е доста труденъ. Лицата, които засѣдаватъ днесъ, сж изучили добръ тая работа. Ако имъ намалимъ заплатитѣ, може да си дадѣтъ оставкитѣ. За това, да се не скѣпимъ, а да имъ оставиме сѣщитѣ заплати.

**Предсѣдателъ:** Приема ли Нар. Събрание за личний съставъ на вакувската комисия за 2 члена по 6000 лева и за единъ секретаръ 4008 лева? (Не).

**Батановскій:** На Комисията мнѣнието по-напрѣдъ да се тури на гласуване.

**Предсѣдателъ:** Приема ли Нар. Събрание както, предлага комисията, на членовѣтъ по 5400 лева и на секретаря 3600 лева? Който не приема да си дигне рѣката.

(Прието).

## ГЛАВА II

### Вещественни расходи

#### § 1.

Доставка мебели за Министерството, Агенствата и за духовното Мюсюлиманско училище въ Шуменъ 1200 лева.

(Прието).

#### § 2.

Построяване българската черква въ Цариградъ 20000 лева.

**М-ръ Стоиловъ:** Този параграфъ отъ нѣколко години насамъ се внася въ бюджета, и понеже по другитѣ статии незахъ думата да говоря, мисля, че ще имате търпение да послушате нѣколко думи по тоя поводъ. Историата на тѣзи черква се начева отъ 58 година. Знаете, Г-да, че тѣзи черква се захвана съ надѣжда да може да се свърши отъ помощитѣ на народа; но, работата остана висяща и нѣма нужда да казвамъ, какъ е станало подробно; на-конецъ имаше тогава нѣколко г-да, които бѣхъ дали пари за построяване на тѣзи черква. Щомъ се създаде българското Княжество, и управлението на Румелия, тѣзи г-да поискахъ паритѣ заедно съ лихвитѣ. Разни събрания станахъ и Негово Блаженство, който тогава се намираше въ Пловдивъ, отговори, че не може да рѣши тозъ въпросъ, но че го препорѣчва на вниманието на Источно-Румелийскитѣ депутати. Въ сѣщото врѣме кредиторитѣ чрезъ подадено едно прошение до тукашното правителство, искахъ

да се внесе въпроса въ Народното Събрание. Народното Събрание, както протоколитѣ показватъ, обърна внимание на този въпросъ и го възложи на правителството за изучаване. Министерството на Исполвданията получи свѣдѣние отъ св. Синодъ, който бѣше тука, и който не само препорѣчи на правителството да свърши този въпросъ, но и обърна вниманието му да се построи черквата въ Цариградъ. Доведе се работата до Държавний Съвѣтъ, който като прегледа представенитѣ му смѣтки и документи, дойде до заключение, че не може да се признае юридически за единъ дългъ на българската държава. Но отъ друга страна Държ. Съвѣтъ призна, че тука сж се дали пари за една обща цѣль; 2-о, Държавний Съвѣтъ призна, че тѣзи г-да, ако и да искатъ лихви, но тука е една жертва, принесена на отечеството, и постанови, да се помолятъ да оттеглятъ исканието си за лихвитѣ, и да се задоволятъ съ капиталътъ, който сж дали. Третото нѣщо, което Държавний Съвѣтъ постанови, бѣше: Министерството да влѣзе въ споразумѣние съ Источно-Румелийското правителство, за да опредѣлятъ размѣра на тоя дългъ. Това постановление на Държ. Съвѣтъ се испрати въ Мин- на Външнитѣ дѣла. Днесъ, като повдигамъ този въпросъ, е не толкози, за да отпустне Нар. Събрание една сума, колкото отъ справедливостъ; правя го, защото имаше въ България трудни врѣмена, когато неможеше да се говори за формалности. Имаше такова врѣме, когато всѣки се трудеше по силата си, да помогне на отечеството, и не се питаше, да ли той има формално задължение да направи това нѣщо. Имаше такива врѣмена, и днесъ ние, когато се показваме тѣй щедри да отпущаме това, което другитѣ сж направили, когато се показахме готови да познаемъ услугитѣ на учителитѣ и поборницитѣ, азъ ми се чини, че наша длъжностъ е, да не забравяме и тия, които при скромнитѣ сили, безъ да дигатъ много шумъ, сж направили това, което сж могли. Азъ би просилъ Нар. Събрание, да натовари правителството, да се споразумѣе съ Источно-Румелия, да опредѣли размѣра на тоя дългъ. Съ това неискамъ нѣщо отъ държавнитѣ сумми; има тука сумми, които се държатъ отъ вулитѣ; отъ тѣзи вули ще се исплати единъ дългъ, който има Екзархията направенъ прѣзъ врѣмето на войната. Ако остане нѣщо, ще може да

се допълни отъ суммитѣ предвидени за поддържане на Екзархията. За това, азъ моля Нар. Събрание, да се произнесе въ този смисълъ, и съ това ние ще изпълнимъ единъ свой дългъ и ще насърдимъ тѣзи хора, които сж жертвували за народа, да работятъ и за напредъ въ народното поприще.

**Дуковъ:** Азъ искахъ да говоря по този въпросъ, но г. Министръ разясни работата, и азъ се въздържамъ. Само ще кажъ, че въ минхлото Събрание се бѣше подигналъ този въпросъ, но понеже нѣмаше тогава смѣтките, възложи се на Министерството работата. Сега понеже Държ. Съвѣтъ е разгледалъ тия смѣтки, справедливо е, да се удовлетворятъ тия хора.

**М-ръ Стоиловъ:** Искамъ да кажъ двѣ думи за расяснение. Това, което искамъ да кажъ, е че Нар. Събрание, да възложи на Министерството да опредѣли размѣра на тоя дългъ; но да може Министерството да отпусне единъ авансъ отъ тия сумми, защото, за длъжностъ считамъ да явя на Събранието, че тѣзи хора се намиратъ въ едно бѣдно положение, което заслужава вниманието на Събранието.

**Митрополитъ Симеонъ-Прѣславски:** Азъ ако земамъ да говоря по този въпросъ, неискамъ да защитавамъ никого; то остава работа на Нар. Събрание да го рѣши. Но тѣй като г-нъ Дуковъ каза; че смѣтките не сж били разгледани, ще съобща на Нар. Събрание, че тѣзи г-да които искатъ едно извѣстно количество пари за построяване онѣзи темели, — които мнозина отъ насъ сж видѣли, тѣзи бѣха се отнесли на Екзархатъ още преди освобождението на нашето отечество, и тази работа се разгѣда нѣколко пѣти. Имало даже и нѣколко пѣти оплаквания на Турското правителство, и въ Екзархийский Съвѣтъ, който сжществуваше тогава, разгѣдаха тѣзи смѣтки, и сж дошли до едно извѣстно заключение. Азъ немогахъ да опредѣля сега точно, какво количество бѣше рѣшилъ Екзархийский Съвѣтъ, че тѣ иматъ право да искатъ. Но г-нъ Министра на Вътрѣшнитѣ работи твърдѣтъ вѣроятно ще има тѣзи протоколи, които е съставилъ тогава Екзархийский Съвѣтъ, и по него може да се упѣти, за да се даде на тази работа едно правилно рѣшение. Така това, което каза г-нъ Дуковъ, че не били смѣтките разгѣдани, това понѣ за Екзархийский съвѣтъ не е точно; защото сж били разгѣдани въ

едно време, и, разумѣва се ако нашето правителство неиска да признае тѣзи смѣтки, трѣбва да станатъ нови смѣтки и тѣй нататѣкъ.

**Лазаръ Дуковъ:** Азъ незная, въ Екзархия може да е имало смѣтки, но Нар. Събрание иска особено да ги види, и ако има нужда за тая църква, да се подари нѣщо. Но за тия смѣтки желателно би било да има нѣщо оправдателно, което може да видиме.

**Анневъ:** И азъ помня, както каза г-нъ Дуковъ, за тия хора, които признаваме да сж принесли тогива голѣма жертва за въздигане на този храмъ, сж били патриоти. Той още не е свършенъ, и М-ство на Външнитѣ дѣла предвижда извѣстна сума за свършването му. Азъ помня още отъ дѣтинство, че се събираха пари за въздигане на тѣзи черква. Тогава имаше хора опълномощени отъ църковно-училищното настоятелство; но всички тия пари не сж стигнали, и тия хора, за да се неспиратъ работитѣ, сж идживявали свои суми за основание на църквата, и до сега не сж получили своитѣ пари. Тѣ сж кредитори на българский народъ и когато се приведѣтъ въ известностъ смѣтките, и когато ще стане споразумѣние между нашето и Румелийското правителство, да се възнаградятъ тия кредитори. Тия двѣ фирми сж изхарчили значителни сумми, и даже сж съсипали тѣхното състояние. И особено трѣба да се земе това въ съображение, че тѣзи хора сж се даже съгласили да опростятъ лихвитѣ.

Това е противно на търговското начало, когато тѣ правятъ тѣзи жертви: да опростятъ за 20—25 години лихвитѣ. Тѣ даже съсипаха своето състояние, и неможеха да продължаватъ своята търговия. За това да се съгласимъ съ предложението на г-на М-стра, да се приведѣтъ въ извѣстностъ тия смѣтки, и въ идущата сесия да се представятъ на Нар. Събрание и колкото трѣба, да се отѣтѣпи на тѣзи хора.

**М-ръ Стоиловъ:** Азъ искахъ едно право да се предостави на правителството, въ видъ на тѣзи дългове, да може да даде на тия хора единъ авансъ. (Съгласие).

**Шивачовъ:** Азъ искахъ да кажъ почти сжщото, което каза г-нъ Аневъ. Имено въпроса е тамъ, че не се искатъ отъ Нар. Събрание пари. (Гласове: Осветлени сме!) И азъ мисля, че като се преглѣдатъ

тѣзи смѣтки, и ако правителството намѣри, че трѣба да имъ се плати, да се приеме предложението на г-на Стоилова. (Съгласни!)

**Анневъ:** Г-нъ Министра обясни работа много добръ, и че смѣтките сж минали прѣзъ Държ. Съвѣтъ

**Председателъ:** Приема ли се предложението на г-на М-ра Стоилова, който каза, че щомъ се преглѣдатъ смѣтките, да се даде единъ авансъ на тѣзи кредитори? (Приема се). Който го неприема да си дигне ржката. (Никой) Значи, прието.

Тука въ бюджета има за построяване българска черква въ Цариградъ 20,000 лъва. (Приема се). Който не приема, да си дигне ржката. (Никой).

**Докладчикъ:** Комисията предлага, да назначимъ една сума за построяване черква на свети Александъръ Невски въ София: 100.000 лъва. (Ржкоплекание. Приема се).

### ЧАСТЪ III.

#### Телеграфи и Пошитѣ.

##### ГЛАВА I.

Заплата на съвѣтника. . . . . 14,000 лъва.

**Марко Велевъ:** За тая черква се събира между народа; незная, да ли сж донѣли паритѣ, или не. (На предмѣта!).

**М-ръ Стоиловъ:** Искамъ да кажа, че колкото за тая църква, понеже 19 Февруарий приближава, и тогасъ се положиха основитѣ, то азъ съмъ далъ заповѣдъ, да се направи единъ билансъ тука и въ Румелия и съ тѣзи помощи, и които Нар. Събрание отпусне, мисля, че ще може да се захване постройката още тази година.

**Докладчикъ:** Заплатата на единъ Съвѣтникъ 14000 л. съ контрактъ. (Приема се). Квартирни за чиновници се унищожаватъ при централното управление и Софийската станция. (Приема се да се унищожатъ). За пощенски агенти въ мѣста, гдѣто нѣма телегр.-пощенски станции и гдѣто би се указала нужда 2000 л. (Приема се).

За пособие на 12 ученика въ телегр. пощенскитѣ станции по 720 лъва годишно. = 8640 лъва (Приема се).

За единъ практикантъ при майстерската 720 лъва. (Приема се).

#### Вещественни разноски.

Купуване мобили при управлението 2000 л. (Приема се).

Сжщо за станциитѣ 6000 л. (Приема се). За построяване нови телеграфни линии и купуване на разни материяли и апарати 75000 л. (Приема се). За купуване инструменти и материали за масторската 2000 л. (Приема се).

Съ това се свърши бюджета на М-ството на Външнитѣ дѣла.

**Председателъ:** За 5 минути отпускъ.

(Послѣ распусть).

**Док. Анневъ:** Г-да Представители! Споредъ дневний редъ трѣбало би да се докладва бюджета за М-вото на Общ. Сгради, Земледѣлието и Търговията. Но, тъй като тамъ ще се предвиди една извѣстна сума за изучаванията, които трѣба да станатъ по желѣзницата, която сума припада на М-вото на Общ. Сгради, то, ако е съгласно Нар. Събрание, мож да докладвамъ по проекта за желѣзницата отъ страна на комисията, която Нар. Събрание благоволи да избере.

**Манафовъ:** Азъ желая, преди да се пристъпи къмъ прочитанието на законопроекта за желѣзницата и предлагамъ на Нар. Събрание нѣщо, което ще бжде твърдѣ умѣстно, т. е. да се избере една депутация, която да се проводи предъ Царя, по поводъ на Неговото коронясване, за да Му изрази нашата благодарностъ и преданностъ и завѣтнитѣ желания на българский народъ.

**Председателъ:** Приема ли Нар. Събрание мнѣнието на г-на Манафова? (Приема). Който не приема, да си дигне ржката. (Никой не дига).

**Докл. Анневъ:** Комисията, която вие благоволихте да изберете, за да изучи законопроекта за желѣзнитѣ пѣтища, направата на която правителството на Н. Височество препоръча на Нар. Събрание, се събра въ нѣколко засѣдания и слѣдъ зрѣло обмислювание и обещидание законопроекта за желѣзницата направи твърдѣ голѣми измѣнения, които ще имамъ честта, отъ страна на комисията, да съобща въ Нар. Събрание. Преди да захвана докладванието на самий законопроектъ, нека ми бжде позволено да кажа нѣколко думи:

Господа Представители!

Направата на желѣзницитѣ въ нашата свободна държава е, тъй да кажем, единъ отъ налѣжащитѣ въпроси, една отъ налѣжащитѣ нужди по вътрѣшната организация на Княжеството, и днесъ предлѣжи, съгласно съ нашия вѣрноподаванъ отговоръ на Тронното Слово на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО, да се позанимаемъ съ тая задача.

Разбира се, че отъ благоразумното или неблагоразумното разрѣшение този въпросъ зависи преуспѣването или упростиаването на нашата държава. За това комисията, която ви благоволихте да натоварите съ изучаването предварителния законопроектъ, като гледаше най-осторожно отъ тази точка зрѣние на работата, и като обсъди всестранно въпроса и предлѣжащия законопроектъ, направи своитѣ заключения, които ще имамъ честъ да ви представя по-послѣ въ доклада си.

Линията за построенето на една желѣзница, както сте чели въ проекта, е вече извѣстна и нейното построение е отъ жизненъ интересъ за нашата страна, въ това вече всички сме увѣрени и съгласни; за изучаванята обаче на помѣнатата линия, както за начинътъ и срѣдствата за нейното построение, ние ще опълномоощимъ правителството на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО, и въ идущата сесия, до когато ще имаме и ние време да обмислимъ всестранно и охолно въпрвса — ще се произнесемъ дефинитивно: да, или не.

Тѣзи сж, Г-да Представители, смиреннитѣ възгледи на комисията, и съ измѣненята, които тя направи въ проекта и които ще имамъ честта да ви докладвамъ, урѣренъ съмъ, ще се съгласите. Въпроса за желѣзницитѣ се раздѣля на двѣ: 1-во, че ний сме задължени отъ Берлинскій трактатъ, който, за съжаление, парализира нашето единство, вмѣсто да бждеше този Берлински ареопагъ великодушенъ и да помогнеше да се консолидира това наше единство за благото и процъвтанието на нашия много-страданенъ народъ, на когото за освобождението се пролѣ толкова драгоцѣнна братска кръвъ. Задължени сме, повтарямъ, и именно споредъ X чл. на поменхтий Берлинскій трактатъ, както всѣки отъ васъ Г-да Представители, може да е чель въ „корреспонденцията“ представена въ едно отъ предишнитѣ събрания отъ тогавашното Министерство на Външнитѣ дѣла,

гдѣто се казва, че освѣнь обязанноститѣ и задълженията, които пламе къмъ компанията на Русчукъ — Варненската желѣзница, която желѣзница, тъй да кажемъ, е една живеница въ нашия държавенъ организъмъ, — подложени сме още на много други задължения, които не е нужно тукъ да изброявамъ. Като попреобърне човѣкъ помѣнатата корреспонденция, ще схване до нейдѣ възгледовѣ на съсѣдната намъ велика държава (Австрия), какъ и нейниятъ тогавашенъ представителъ постоянно е налѣгалъ захващането и свѣршването между-народното „тресе“ Бѣлова — Пиротъ, и това en bref-delai, безъ да е обръщаль внимание на пекурпярнитѣ условия на Княжеството, които сж ни диктували противоположното отъ това, което е той, сирѣчь неговото правителство, желяло.

Колкото за втората часть на въпроса, той състои въ това, че рано или късно трѣбва да строимъ желѣзницитѣ за развитието и напредкѣтъ на страната.

**Буровъ:** Азъ отъ страна на комисията бѣхъ на мнѣние, не само да се изучи линията Свищовъ — София, но да се зематъ предъ видъ и други нѣкоки градове, които сж по важни и да се отпусне една достатѣчна сума за изучаваннето на желѣзницата и до тѣхъ. Такива градища сж Търново, Севлиево, Ловечъ и Плѣвенъ.

**М-ръ Начовичъ:** Азъ съмъ съгласенъ съ г. Бурова; това е и намѣрението на Министерството. Въ единъ законопроектъ обаче се показватъ само крайнитѣ точки и дирекцията на желѣзницата, но това не значи, че желѣзницата ще отива на права линия отъ едното мѣсто до другото, сирѣчь отъ Свищовъ до Кюстендилъ. Разбира се, че ще станатъ изучавания по всичкитѣ страни, и комисията ще вземе прѣдъ видъ всичкитѣ възможни съображения; тя нѣма да забрави мѣстата, дѣто има по-много население, или по-значителна мѣстна търговия и индустрия и пр. И това е толкова по-вече необходимо, че комисията трѣбва да има предъ видъ и експлоатацията на линията, както и покриването на разпоскитѣ на лихвитѣ, на амортизацията и проч. Това се постига по-лесно само, когато линията минува презъ населени мѣста, презъ търговски, индустриални и производителни страни. За това, безъ всѣко съмнѣние, инженеритѣ ще изучатъ тази линия всестранно, и желанието на Г. Буровъ ще

се изпълни. Нар. Събрание стига само да приеме дирекцията Кюстендил — Свищовъ, а всичкитъ други влизатъ въ задачата на инженеритъ, които има да изучаватъ линията.

**Докл. Анневъ:** Г. Буровъ помни, че въ коммисията имаше дума за тѣзи подробности, но тукъ работата е за направлението на главната линия. А другитъ нѣща, които трѣбва да се зематъ предъ видъ при изучаванieto на линията, ще се зематъ въ съображение предварително; особено ще се внимава на онѣзи страни, отъ които може да се очаква единъ извѣстенъ доходъ. Защото, каква полза може да има отъ една линия, която нищо не принася, но за която само трѣбва да се харчатъ пари? Впрочемъ ние не можемъ да се ограничимъ само на тази линия, но трѣба да мислимъ и за другитъ.

**Бошнаковъ:** Изучаванieto и провѣжданието на линията е въ интереса, не само на правителството, но и на населението. Ако мине презъ онѣзи мѣста, отъ дѣто може да се очаква по-вече приходъ, ще се ползува и правителството и населението. Вѣрвамъ, че правителството ще я прокара отъ тамъ, презъ онѣзи страни, които иматъ нужда отъ желѣзница.

**Буровъ:** Азъ знамъ, че правителството ще слѣдва онова, което е нужно и добро за страната. И ако се земе предъ видъ Търново, тогава по-лесно ще може да се съедини тази желѣзница съ другитъ.

**Шивачовъ:** Азъ намѣрвамъ предложението на г-на Бурова твърдѣ умѣстно; именно на това основание, че Нар. Събрание трѣбва да изрази желанието, че линията Кюстендил — Свищовъ трѣбва да мине презъ Орхание, Плъвенъ, Ловечъ, Севлиево и Търново. Тѣй щото нѣма никакви препятствия за да може да се вмѣсти, туй и моля г-на докладчика да се съгласи.

**Мин. Начевичъ:** Както ще видимъ по-надолу, направлението на линията, сирѣчь, отъ гдѣ тя ще тръгне, гдѣ ще мине и до кдѣ ще иде, това зависи отъ одобрението на Нар. Събрание. Азъ си въображавамъ, че рѣшението на тоя въпросъ ще стане по слѣдующия начинъ: М-вото ще се яви предъ Събраниято съ своя проектъ и ще каже, че най-удобно е, да мине желѣзницата презъ еди кое мѣсто по еди какви причини; то ще каже, че ако мине тамъ, ще се направятъ такива разноси, ако ли мине другдѣ, разносикъ ще сж такива; на това мѣсто струва напр. километра 100,000 фр., а на онова 300,000. И то-

гава Нар. Събрание, като земе предъ видъ интереситъ на страната, срѣдствата, съ които располага съкровището, интереса на населението, на търговията, и като претѣгли всичко това, ще се произнесе, дали да се построи линията, гдѣ да се прокара, какво направление да ѝ се даде и до гдѣ да се простира. Нар. Събрание може да опредѣли, да мине желѣзницата край планинитъ, подъ Балкана, защото тамъ е най-много населена България, то може да рѣши напротивъ, да мине по другитъ мѣста, по-близо до Дунава, защото тамъ може би разносикъ да сж по-малко. Всичко туй зависи отъ Нар. Събрание. Тукъ предъ г-да представителитъ работата ще се представи километъръ по километъръ, и тогава ще има всѣки възможностъ да си каже мнѣнието, слѣдъ като се освѣтли въ всичкитъ подробности. А сега да се разиска този въпросъ е излишно, понеже не съществуватъ на лице необходимитъ за това данни. М-вото ще го изучи и представи на Нар. Събрание.

**Буровъ:** Азъ съмъ съгласенъ съ обясненията, които се дадохъ, само желая, когато се свика Н. Събрание да нѣма изучена само една линия, но да се изучи и другата. Като разбрахъ, че ще се изучи и другата, съгласенъ съмъ.

**Мин. Грековъ:** Азъ съ удовольствие виждамъ, че г. Буровъ се задоволява съ разясненнията на правителството, че то ще изучи въпроса и къмъ тази страна.

**Дуковъ:** За този проектъ не можъ да кажа нищо друго, освѣнъ, че да се земе първий членъ отъ проекта, който ни представя М-вото и да се отпусне нужната сума, за да се изучи въпросаностранно, а другитъ членове на долу да не се разглеждатъ. Това ще бѣде по добръ, защото правителството е на длъжностъ да изучи въпроса. За по натакъ не намирамъ, дали може да се разисква сега, защото не сме си направили смѣтка, за онѣзи желѣзници, за които ни задължаватъ международнитъ задължения за желѣзницата Варна — Русчукъ. Азъ желая, да остане тази длъжностъ върху М-вото, като му дадемъ пълномощие да изучи този въпросъ, За понататъшни разисквания, азъ мисля, че не можемъ ги направи сега, защото въпроса е жизненъ. Най-предъ виждаме, че нѣма депутати отъ всичкитъ окрѣзи. Ние ако рѣшимъ такъвъ важенъ въпросъ, ще останемъ отговорни предъ народа во всѣки въковъ. Моето убѣждение е такова и не искамъ по

нататъшни разискванна по този въпросъ, освѣнъ да се приеме първий членъ, който стои горе, че всички тѣ други да останатъ за извънредната или редовна, сесията тогава да се произнесемъ за по-нататъкъ. Това ще бѣде по добръ. Ние, ако земемъ членоветѣ по на доле, (Докл.: Не сж зети.) По принципъ се ждѣлжаваме, какъ да направимъ туй нѣщо. Азъ мисля по добръ е, да се задлимъ тогава, когато видимъ нашитѣ срѣдства и за двѣтъ помѣнати линии и за тази международна линия.

**Докл. Анневъ:** Г. Дуковъ, ако имаше малко търпение да види какво е приготвила комисията, щѣше да види, че ние сме въодушевени отъ сжщитѣ съображения. Нека има впрочемъ търпение. Азъ спомѣнахъ въ доклада, че комисията е направила радикални измѣнения.

**Дуковъ:** Ако има комисията сжщитѣ съображения, азъ се задоволявамъ.

**Поповъ:** Азъ мисля, че г. докладчика да изчете всичко, което е направила комисията, и тогава, ще може всѣки да го разумѣе. Реда, който се е приелъ до сега, е, че законопроектитѣ се четатъ членъ по членъ и при второто четение Нар. Събрание пакъ може да направи нѣкои измѣнения. Моля г-на докладчика, да прочете първий членъ, както го е приела комисията.

**Докл. Анневъ:** (Чете): Чл. 1. „Възлага се на правителството да пристѣпи незабавно къмъ всестранно изучаване на желѣницата Свищовъ — София — Кюстендилъ; за това изучаване се отпускатъ на правителството 350.000 лъва. Правителството се задължава да направи свои изучавания; никакви чужди изучавания нѣма право да приема или купува“.

**Предсѣдателъ:** Приема ли се чл. 1? (Приема се). Който го не приема, да си дигне ржката. (Никой не дига).

**Докл. Анневъ:** (Чете): Чл. 2. „Възъ основание то на извършениѣ изучавания, Министерътъ на Общитѣ Сгради да състави поемни условия (*cahier des charges*) и да ги представи на разгледване и одобрение въ Държавний Съвѣтъ. Въ поемнитѣ условия между другото трѣбва да се предвиди и възможността, щото въ търговетѣ за направата на желѣницата правителството да остави върху себѣ си нѣкои работи по постройкитѣ на желѣницата“.

Комисията е направила слѣдующето измѣнение: тя

исхвърли послѣдното „отъ самото правителство“.

— Въ такъвъ случай ще гласи членътъ тъй:

„Възъ основание на извършеното изучаване Министерътъ на Общитѣ Сгради да състави поемнитѣ условия (*cahier des charges*) и да ги представи на разгледване и одобрение въ Дър. Съвѣтъ. Въ поемнитѣ условия между другото трѣбва да се предвиди и възможность, щото въ търговетѣ направата на желѣницата да може да става и на части“.

**Предсѣдателъ:** Приема ли Нар. Събрание 2 чл. както го представи комисията? (Приема). Който не приема да си дигне ржката. (Никой). Приетъ.

**Докл. Анневъ:** (Чете): „3. Слѣдъ одобряването поемнитѣ условия отъ Държавния Съвѣтъ, Министерътъ на Общитѣ Сгради ще обяви въ мѣстнитѣ и нѣкои отъ европейскитѣ вѣстници, търга за построяване желѣницитѣ. Въ обявленията ще се спомене, че за всичкитѣ търгове ще ставатъ и перетържки.“

Комисията измѣни тъй:

„Слѣдъ одобряване на поемнитѣ условия отъ Държавния Съвѣтъ, Министерътъ на Общитѣ Сгради ще обяви въ мѣстнитѣ и някои отъ поглавнитѣ иностранны вѣстници, че ще станатъ търгове за построяване желѣницата. Прегледването отъ Държавния Съвѣтъ поемнитѣ условия и изучавания по този въпросъ за желѣницата, да се публикуватъ въ Държавния вѣстникъ три мѣсеци преди свикването на Нар. Събрание слѣдъ допълнителнитѣ избори“.

Втората часть отъ члена си оставя.

**Лазаръ Дуковъ:** Съ този ченъ азъ не съмъ съгласенъ той казва: „че правителството слѣдъ одобрението на поемнитѣ условия да обяви търга“.

Азъ думамъ да неставатъ никакви поемни условия, додѣто нече дойде Нар. Събрание тука, и то да види, да ли ще може да дойде до извѣтна цѣлъ. И тогава да дойдатъ тѣзи наематели, които сж.

**Докл. Анневъ:** Азъ пакъ ще повтора, че г-нъ Дуковъ ще си измѣни мнѣнието, като му прочете слѣдующийтъ членъ и ще види „че търговетѣ немогътъ да се захванатъ, преди да се събере Нар. Събрание“.

(Чете): „Търговетѣ ще се произвеждатъ при прихтствието на Нар. Събрание. Нар. Събрание се свиква 10 дня предъ дня за търговетѣ. Министерството ще представи на Народто Събрание единъ обширенъ докладъ за изучаване на желѣницитѣ, за срѣдствата,

за посрѣщаніе разносикѣ, за построяване казанитѣ желѣзници и за начина на построяването“.

**Лазаръ Дуковъ:** Тукъ се казва, че ще бжде всичко готово, и вече когато ще ставатъ търговетѣ, тогава да се свика Нар. Събрание. Азъ пакъ настоявамъ, когато се събере Н. Събрание, и ако има срѣдства, тогава да се обяви да дойдатъ предприемателитѣ. А тука се казва, че тѣ ще дойдатъ 10 дена по ситиѣ отъ какъ се свика Нар. Събрание. Ний още не знаемъ, дали ще решимъ да се прави или не? Когато ний сме тука, тогава да се рѣши, дали да ставатъ търговетѣ, или не.

**Докл. Анневъ:** Въ втората половина на третия членъ се казва: че ще се публикува въ вѣстниците, че ще станатъ търгове; сирѣчь Нар. Събрание когато се събере, ще види какъ стои работата, и може да направи друга публикация, че търгове нѣма да ставатъ.

За това, слѣдъ като засѣдава Н. Събр. 10 дена, може да станатъ търгове, които Н. Събрание, обаче, вториятъ или третиятъ денъ може да отблъсне.

**М-ръ Начовичъ:** Азъ мисля, че поемнитѣ условия, за които г. Дуковъ мисли, че не сж нужни, тѣй както и търговетѣ, нѣма да служатъ за друго, освѣнъ за освѣтление на Нар. Събрание. Народното Събрание съ поемнитѣ условия и съ търговетѣ, които ще се произвеждатъ при неговото присѣствие тукъ, ще може да знае точно, колко ще стори линията; защото изучаваніето на линията, колкото и точно да бжде, не може да покаже съ необходимата точностъ, колко ще стори желѣзницата. Съвсѣмъ друго нѣщо е обаче, когато се яви една компания или едно лице и каже, че ще направи желѣзната линия съгласно съ поемнитѣ условия за такава една сума, и когато за изпълнение на обещаніето си той положи една извѣстна гаранция. За това азъ намирамъ, че търговетѣ и поемнитѣ условия сж необходими за освѣтлението на Н. Събрание. Слѣдъ държаніето на търговетѣ, г-да представителитѣ ще могатъ съ чиста съвѣсть да се произнесатъ, дали да се правятъ желѣзницитѣ или не.

**М-ръ Грековъ:** Кѣмъ тѣзи обясненія ще добавя, че търговетѣ, нека предположимъ, че Нар. Събрание не спре, и остави да станатъ. Това никого незадължава. Вий знаемъ, че за най малка работа била отъ 2000 франга, пакъ правителството си за-

държава право, да утвърди търговетѣ. А тука има единъ членъ въ закона; именно послѣднийтъ членъ, че „никакви задѣлжения немогатъ да се зематъ безъ одобрение на Нар. Събрание.“ Могатъ да станатъ, 10 търгове, но ако ги неодобри Нар. Събрание нищо не става. Тѣй щото това никого не излага, защото самитѣ условия за търговетѣ ще бждатъ ясно и положително казани, че резултата на търговетѣ ще има дѣйствителна сила само, когато го одобри Нар. Събрание. Ако го неодобри нищо не ще стане. Защото думата „търгове“ сама по себе си, да нѣма никакво значение.

**Лазаръ Дуковъ:** Наистина човекъ трѣба да се убѣди отъ една страна, като размисли върху въпроса, до дѣто каже, че е добръ и при такъвъ важенъ въпросъ, какъвото е въпроса за желѣзницата, мисля, че се изискватъ по вече отъ 10 дена. За това да се даде по-много време на Н. Събр., за да може да размисли. Азъ мисля, че за тази цѣль може да е нуженъ 1 мѣсець; за да се освѣтлятъ народ. представители и самия народъ и да изучатъ добръ всичкитѣ обстоятелства по този въпросъ. Това е желателно да стане въ редовната сессия, а не въ извънредната.

**М-ръ Начовичъ:** Азъ увѣрявамъ г-на Дукова, че Министерството не иска друго, освѣнъ да освѣтли както народнитѣ представители, тѣй и самиятъ народъ. По този въпросъ г-нъ Дуковъ каза, че било нужно единъ мѣсець, за да може Нар. Събрание да има време, да изучи хубаво положението на страната и този въпросъ. Министерството се присѣдинява на този срокъ, който иска г-нъ Дуковъ, и азъ моля г-на докладчика на мѣсто 10 дена да тури 30 дена.

**М-ръ Стоиловъ:** На това, което се каза, ще прибавя едно нѣщо: че, ако се разглѣда основний законъ, той има една характеристика, че всичкитѣ работи оставятъ въ рѣцѣтъ на Народно Събрание. Правителството го е направило съ намѣрението, именно защото е труденъ въпросъ, и трѣба въ такъвъ въпросъ да се чуятъ гласове отъ всичкитѣ. И такъвъ въпросъ, за който се употребяватъ аргументи, които не се впадатъ въ кръгътъ на частността; именно за това правителството е зело за основа, всичко да оставя за рѣшение въ рѣцѣтъ на Народното Събрание. Колкото за това, че сме свикали търговетѣ, азъ искамъ за освѣтление да дамъ единъ примѣръ; именно отдаването на налитѣ сѣбѣрни монети. И

тамъ сѣщо въ иностранны и мѣстни вѣстници се обявиха търгове, които и станаха. Първитѣ търгове правителството унищожи, и станаха втори търгове; дойдоха Англичани, Французи и Австрийци на търговетѣ; но правителството ги унищожи пакъ, и зе само на себеси да направи паритѣ въ Петербургъ. Сѣщо нѣщо е и тука. И тамъ се искаше работа за милиони. Слѣдователно нѣма нищо, отъ какво да се плашимъ.

**Шивачовъ:** Колкото за срока, ако не се лѣжж той е опредѣленъ на единъ мѣсець. Азъ се присъединявамъ къмъ мнѣнието на г-на Дукова и по добръ ще стане 2 или 3 мѣсеца, за да има време този въпросъ да се обсъди въ вѣстницитѣ. Именно за това предлагамъ, въ членъ, който се прочете, да се каже, че 2 или 3 мѣсеца предварително преди да се събере сесията, да се обнародватъ тѣзи условия.

**Поповъ:** Азъ мисля, че тука не трѣбва да се споменува извънредна сесия, защото предварително изучаване се възлага на Дър. Съвѣтъ, тѣй щото не трѣбва да се казва извънредна сесия, защото до тогава ще дойде сесията и ще засѣдава два мѣсеца.

**М-ръ Начовичъ:** Азъ незнамъ, да ли е казано тука извънредна сесия? (Не е казано!) Но нѣма съмнѣние, че правителството трѣбва да има достатъчно врѣме, за да изучи добръ всичкитѣ въпроси. Може ли да бѣде да се повика Народното Събрание, и ако ни запитатъ послѣ депутатитѣ за този или онзи въпросъ, да кажемъ, че го незнаемъ. Това ще бѣде смѣшно. Едно правителство, когато се почене подобно дѣло, изуча всѣстранно въпроситѣ, и е готово на всѣко възражение. За това Министерството ще земе време за изучаването. Ако може въ нѣколко мѣсеци да свърши изучаването, тогава може да се свика извънредна сесия на пр. въ Юлий, ако не, то въ Августъ или Октомврий, и тогава нѣма нужда да се свика извънредна сесия.

**Лазаръ Дуковъ:** Тогава остава пакъ обикновенна сесия; да се не предполага извънредна сесия. Да остане до обикновенна сесия; до тогива може всичко добръ да се обмисли и научи. Азъ съмъ увѣренъ, че, ако се свика извънредна сесия, повечето нѣма да дойдатъ.

**М-ръ Грековъ:** Азъ разбирамъ желанието на г-на Дукова. Той желае, да не се спадне Нар. Събрание съ времето на жътвата, защото тогава всички хо-

ра сѣ заети съ работа, и немогѣтъ да бѣдѣтъ въ Нар. Събрание. Правителството ще има тази грижа да повика Нар. Събрание въ такъво време, когато г-да представителитѣ по лесно могѣтъ да дойдѣтъ. Сега този въпросъ, да ли ще се свика извънредна сесия, или не, е съвсѣмъ излишенъ. Стига само да се каже, че Нар. Събрание ще направи това, а било въ извънредна или обикновенна сесия; това обстоятелствата ще покажатъ, какъ трѣбва да стане. Отъ гдѣ знае г-нъ Дуковъ, че правителството нѣма да представи въпроса не въ Юлий но въ Януарий или Февруарий бѣдѣщата година? Защо тогасъ да се каже: обикновенно Народно Събрание? Обстоятелствата ще покажатъ, щели бѣде обикновенна, или извънредна сесия на Нар. Събрание. За това просто и чисто да се каже: „че Нар. Събрание, ще го рѣшава“.

**Докл. Анневъ:** Азъ нѣмамъ нищо противъ новото предложение, да се каже въ вторитѣ или 4-ий членъ, че Нар. Събрание ще се свика 30 дена предъ дена на търговетѣ. Тѣй щото ще се спечели времето, да се изучи въпроса. Но мисля, че се по-долѣ бѣлѣжи въ чл. 3, дѣто се казва: Слѣдъ одобрението поемнитѣ условия отъ Държавний Съвѣтъ Министертъ на Общитѣ сгради ще обяви въ мѣстнитѣ и нѣкои отъ по главнитѣ иностранны вѣстници, че ще станатъ търгове за построяването желѣзницата.

**Заб.:** Преглеждането отъ Държавний Съвѣтъ поемнитѣ условия и изучаването по този въпросъ за желѣзницата, да се публикуватъ въ Държ. Вѣстникъ единъ мѣсець прѣди свикването на Нар. Събрание, слѣдъ допълнителнитѣ избори“.

Слѣдователно, сѣки ще има доста време да го чуе и да го изучи. Но и противъ това допълнение, намѣсто 10 дена да се каже 30, нѣмамъ нищо. Каквото за извънредна сесия, за това нѣщо става дума въ чл. 5. на проекта; исхвърлихме този членъ съвършено, и въ измѣнението не се споменува нито обикновенна нито извънредна сесия. Правителството когато свърши изучаванята и може да представи своя добръ изученъ докладъ, тогава да се свика.

**М-ръ Грековъ:** Искамъ да кажа нѣколко думи, за освѣтление относително 30 дневния срокъ, когато г-нъ Дуковъ иска. Обявихме, че правителството не е противно на този срокъ, но искамъ да дамъ обяснение, че отъ този срокъ полза неможе да има

Работата е, защото се тури този 10 дневен срок, че трѣбва да се извършатъ търгове при присъствието на Нар. Събрание. Но ще ли въ 10 или 30 дѣня Нар. Събрание да бѣде повече освѣтлено върху въпросътъ? Освѣтлено ще бѣде отъ обнародването на поемнитѣ условия, и отъ предложени на условията отъ правителството. Сега 10 дѣня слѣдъ отварянето на Нар. Събрание ще станатъ търгове, и ще знаете, какви оферти и какви предложения, относително построяването желѣзници ще бѣдѣтъ направени отъ различни конкуренти. Но не е обаче казано че въ 10 дѣня, когато се правятъ търгове, да се рѣши въпросътъ. Тогазъ Нар. Събрание може да земе 1 мѣсець или два да изучи въпросътъ. А въ 30 дѣня какво ще направимъ? Ще стоимъ тука и ще чакаме да дойде денътъ на търговетѣ. Срокътъ, когото иска г-нъ Дуковъ, да се тури подиръ търговетѣ, и да се каже: че ще има време Народното Събрание да обсъди въ 1 или 2 мѣсеца въпроса. Така го разбирамъ. Но преди търговетѣ азъ не виждамъ полза на този срокъ. Азъ давамъ тѣзи обяснения само да се освѣтли въпроса. Ако Нар. Събрание мисли, че има съ това гаранция нѣкакаква, то ний сме готови да го приемемъ.

**Шивачовъ:** Азъ не съмъ съгласенъ съ г-на Грекова. Когато Нар. Събрание се събере тука и ще стане нужда за контракти и разискване, тогава Нар. Събрание трѣбва да има повече време да обмисли този въпросъ. За това съмъ съгласенъ съ мнѣнието на г-на Дукова и моля да се даде на гласуване. Освѣнтъ това въ този членъ трѣбва да се каже, че слѣдъ като се обнародватъ поемнитѣ условия въ Дър. Вѣстникъ, трѣбва да се мине 3 мѣсеченъ срокъ, и тогава да се свика Нар. Събрание.

**Дуковъ:** Азъ по-напредъ искахъ да се съгласа съ г-на М-ра Грекова, който каза, че може да се забѣлѣжи въ обикновенна сесия, понеже може да стане и по сетнѣ. Азъ имахъ предъ видъ, че ще бѣде извънрѣдна сесия презъ това лѣто; но като се освѣтлихъ, че неще бѣде презъ това лѣто, нека остане въ обикновенната сесия. Но г-нъ Грековъ казва, че нѣмало никакъ полза, ако се тури 30 дѣня, и пита какво ще правимъ презъ тии 30 дѣни. Питамъ, дали туй лѣто да минемъ презъ този въпросъ, съ когото ще си земаме на гърбъ единъ товаръ за 80 или 100 години? Ний ще имаме доста-

точно време да си направимъ смѣтка, дали ще може да приемемъ това нѣщо, и дали има належаща нужда за тѣхъ, и дали ще се посрѣщнемъ съ нашитѣ срѣдства. Тогава ще имаме време да обмислимъ. За туй азъ се съгласявамъ съ г-на докладчика, да станатъ 30 дѣня, и дѣто се казва единъ мѣсець по-напредъ да се обнародва въ Дър. Вѣстникъ, то да стане 3 мѣсеца обнародването на поемнитѣ условия преди свикването на Нар. Събрание.

**Бошнаковъ:** Отъ всеостранно изучаване и правилно разрѣшение на този въпросъ зависи щастието или упропастяването на страната. И заради това да се произнасяме легко за тая работа но да се изучи добръ.

Присъединявамъ се на мнѣнието на г-на Дукова, че трѣбва 2 или 3 мѣсеца прѣди сесията да се обнародватъ поемнитѣ условия, и представителитѣ да бѣдѣтъ 1 мѣсець тука, преди да станатъ търговетѣ. Колкото за работата, ще има достаточна Нар. Събрание; има законопроекти, бюджетъ и пр. За това да се приеме предложението на г-на Лазаръ Дукова, и да си вървимъ по-нататкъ.

**Поповъ:** Азъ мисля, че срокътъ, който предлага г-нъ Дуковъ, не е умѣстенъ. Разбирамъ тѣй: щомъ правителството изучи пѣтя добръ и щомъ се обяви и щомъ се докаратъ работитѣ до единъ редъ, може да се обяви търгъ. По-малкъ срокъ не може и да бѣде, защото додѣ не се освѣтли Нар. Събрание и направи смѣтка, то нѣма да захваща работата. Ний можемъ да обмислюваме 20—30 дѣня, или повече. Заради това никакъ не вреди.

**Докл. Анневъ:** Ще кажа, че отъ страна на комисията нѣмамъ нищо противъ измѣнението. Не на 30 дѣня, но даже и на 60 бихъ се съгласилъ. Но да се приеме 30. Тѣй щото втората частъ ще гласи: „Народното Събрание, ще се свика 30 дѣня преди денътъ на търговетѣ.“

Въ забѣлѣжката на чл. 3 ще се каже: „Поемнитѣ условия да се публикуватъ въ Държ. Вѣстникъ 2 мѣсеца преди свикването на Нар. Събрание, слѣдъ допълнителнитѣ избори“.

**Шивачовъ:** Азъ желая „3 мѣсеца“ да се каже. Колкото повече време ще има, толкозъ по-добръ ще може да се обмисли.

**Предс:** Приема ли Нар. Събрание три мѣсеца? (Приема се).

**Докл. Анневъ:** Чл. 4. „Търговетъ ще се произвеждатъ при присъствителството на Нар. Събрание. Нар. Събрание се свиква 30 дни преди деня за търговетъ. Министерството представя този часъ на това Събрание (слѣдъ откриванieto му) единъ обширенъ докладъ върху станалитѣ изучавания (сжщитѣ изучавания) и поемнитѣ условия, сръдства за посръщаніе разноснитѣ по построяване казанитѣ желѣзници и за начина на построяването“.

**Лазаръ Дуковъ:** Каза се: „и начина на построяването“; тука трѣбва да се помѣсти една дума: „и начина, ако има сръдства за построяване“.

**Геровъ:** Ако нѣма сръдства, и начина нѣма.

**Щърбановъ:** Азъ мисля на мѣсто: „този часъ“ да се каже „изведнѣжъ да се представи“.

**Докл. Анневъ:** Това е работа на докладчика. Това е едно и сжщо.

**Предс.:** Приема ли се чл. 4, както го прочете г-нъ Докладчикъ? (Приема се). Който не приема, да си дигне ръката. (Никой не дига). Приетъ.

**Докл. Анневъ:** Сега споредъ комисията членове: 5, 6 и 7 съ изхвърлятъ и чл. 5 споредъ комисията гласи тѣй: „Състава на комисията за ведение дѣлата при произвеждане търговетъ се опредѣлява отъ Нар. Събрание“. (Приема се).

Чл. 6. „Въ този докладъ за опредѣлението на сръдствата, трѣбва да се иматъ предъ видъ и задълженията на България относително до построяването на международната линия и за желѣзницата Русчукъ — Варна“.

Комисията е измѣнила началото: „Въ поменжтий въ 4 чл. докладъ и пр. нищо друго не съ измѣнило“.

**Предсѣдателъ:** Приемали се членъ 6, както го измѣнила комисията? (Приема се).

**Докл. Анневъ:** Чл. 7. „Всичкитѣ задължения, които би вело правителството по въпроса на желѣзницата, сж безъ сила, ако тѣ станатъ безъ утвърденіето на Нар. Събрание“.

**Предсѣдателъ:** Приема ли Нар. Събрание чл. 7, както го представи комисията? (Приема се). Който не приема, да си дигне ръката. (Никой не дига.)

**Докл. Анневъ:** Като време е късно, и има много друга работа, да приемемъ това както послѣдно четение; или да се чете още единъ път?

**Бобчевъ:** Ще има време да четемъ утрѣ.

**Лазаръ Дуковъ:** За утрѣ нѣма никакво време,

и ако има време, то има друга работа. Сега е г-нъ докладчикъ на мѣстото, да го прочете изъ цѣло. (Съгласие).

**Докл. Анневъ (Чете):**

## ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за желѣзний пѣтъ Свищовъ — София — Кюстендилъ.

1). Възлага се на правителството да пристъпи незабавно къмъ всестранното изучаваніе на желѣзницата Свищовъ — София — Кюстендилъ. За това изучаваніе се отпущатъ на правителството 350000 лъва. Правителството се задължава да направи свои изучавания; никакви чужди изучавания нѣма право да приема или купува.

2). Възъ основание на извършенитѣ изучавания М-ра на Общитѣ Сгради да състави поемни условия (cahier des charges) и да ги представи на разглеждане и одобреніе на Дър. Съвѣтъ.

Въ поемнитѣ условия, между другото, трѣбва да се предвиди и възможността, щото въ търговетѣ направата на желѣзницата да може да става и на части.

3). Слѣдъ одобреніето поемнитѣ условия отъ Дър. Съвѣтъ, Мин. на Об. Сгради ще обяви въ мѣстнитѣ и нѣкои отъ по главнитѣ иностранны вѣстници, че ще станатъ търгове за построяване желѣзница.

Въ обявленията ще се спомене, че за всичкитѣ търгове ще ставатъ и претършки.

Забѣлѣжка. Преглѣданитѣ отъ Държавний Съвѣтъ поемни условия и изучаванията по въпроса за желѣзницата да се публикуватъ въ Държ. Вѣстникъ 3 мѣс. преди свикването на Н. Събрание слѣдъ допълнителнитѣ избори.

4). Търговетѣ ще се произведатъ при присъствителството на Н. Събрание. Н. Събрание се свиква 30 дни преди деня за търговетѣ. М-вото представя на това Събрание (слѣдъ откриванieto му) единъ обширенъ докладъ: върху станалитѣ изучавания (сжщитѣ изучавания) и поемнитѣ условия, сръдствата за посръщаніе разноснитѣ за построяване казаната желѣзница и за начина на построяването.

5). Състава на комисията за ведение дѣлата при произвеждението търговетѣ се опредѣлява отъ Н. Събрание.

6). Въ поменжтий въ 4 чл. докладъ за опредѣлението на сръдствата, трѣбва, да се иматъ предъ

видъ и задълженията на България относително до построяването на международната линия и за желѣзницата Русчукъ — Варна.

7). Всичкиѣ задължения, които би зело правителството по въпроса за желѣзницата, сж безъ сила, ако тѣ станатъ безъ утвърждението на Н. Събрание.

**Военный М-ръ Генералъ Каульбарсъ:** Я не хочу дѣлать измѣненіе, но хочу объяснить одну алинею, которую принялъ Держ. Совѣтъ въ этотъ законопроектъ по моему предложенію. Рѣчь идетъ о томъ, „что правительство имѣетъ право исполнять нѣкоторыя работы само“. Смыслъ этого былъ, что при перевозкѣ нѣкоторыхъ вещей могутъ помочь военныя пароходы, и перевозка станетъ дешевле. Такъ если нужно будетъ шлеповъ, можно употребить на Дунаѣ казенныхъ пароходовъ. Въ такомъ смысле нужно понимать то, что я сказалъ „что правительство можетъ брать нѣкоторыя работы по постройкѣ желѣзной дороги на себя“. Это незначить, что възло правительство строить цѣлы участки, но что перевозка разныхъ материаловъ можетъ сдѣлаться казенными пароходами. Но если не считаетъ Нар. Собрание нужномъ принять то въ законъ, то я ничего неимѣю противъ, я хочу само объяснить это дѣло, чтобъ спомѣнулось въ протоколахъ, въ какомъ смыслѣ я предложилъ эту алинею.

**Болшнаковъ:** Отъ объяснения на г-на Военный Министръ излиза, че правителството като има свои пароходи, може да пренася съ тѣхъ разни вещества, които сж нужни за постройката на желѣзницата. Щомъ имаме поемни условия, то може да направимъ това, когато се съберемъ, и да изложимъ въ тѣхъ, че правителството ще направи една часть отъ работата.

**Анневъ:** И азъ благодаря на г-на Военный Министръ за объяснения, които благоволи да даде. Но това сж подробности, които зависять отъ идущата сессия на Нар. Събрание.

**Шивачовъ:** Азъ ми се вижда чудно, защо г. Военный Министръ подигна за това въпроса, когато това е свършена работа и нема за какво да се връщаме назадъ.

**Щърбановъ:** Азъ пакъ искамъ да прибавя тамъ, дѣто се казва „тозъ часъ“, да се каже: „Слѣдъ откриваніе на Нар. Събрание изведнѣжъ“; именно да се прибави тая дума.

**Марко Велавъ:** Г-да, тозъ законопроектъ за 30 дѣня срокъ за свиканіе на Нар. Събрание, на веднага щомъ стигне Събранието, трѣбва да му се даде изучаваньето. Не да го задържа Дър. Съвѣтъ, както сега да се неискача. На дохожданието на компанията да вземемъ законопроекта, но да се представи на Нар. Събрание на дохожданието първия дѣнь на сессията и 30 дѣня на изучаваніе въпросътъ, да се повикатъ компаниитѣ, ако би била достойна България.

**Предсѣдатель:** Ще забѣлѣжа на г-на Велева, че не само 1 мѣсець ще има време да разглѣда тука условията, но 3 мѣсеца още понапрѣдъ ще бждатъ обнародвани въ вѣстникитѣ, така щото ще може да ги чете 4 мѣсеца.

**Лазаръ Дуковъ:** Тука г-нъ Военный Министръ далъ объяснения; и добръ да се забѣлѣжи само въ протокола, какъ Министерството може да помогне. Тука г-нъ Шивачовъ каза, че два реда сж исхвърлени. Тѣ сж исхвърлени и азъ искамъ да се забѣлѣжи въ протоколи, че може отъ части да се дава постройката на пѣтж; може би че ще иска народа да помогне или хазайственимъ образомъ да се работи една часть. Това да остане за подиръ.

**Предсѣдатель:** Приема ли Нар. Събрание законопроектъ за желѣзницата Кюстендилъ — София — Свищовъ, така както се преработи отъ комисията, и както го е промѣнило Нар. Събрание? (Приема се). Които не приема, да си дагне ржката. (Никой не дигна). Значи, че е приетъ.

**Геровъ:** Азъ има да поговоря именно по Варна — Русчукската желѣзница; но като е късно време, искамъ да се забѣлѣжи, щото при първото отваряніе има да говоря по нея, и да кажа колко струва. Тя неструва толкосъ пари, колкото ще се похарчатъ за изучаваніето нея.

**Предсѣдатель:** Часътъ е 1, струва ми се, за сѣданието трѣба да се закрие, и да отидемъ да обѣдваме. Кога ще се съберемъ?

**М-ръ Грековъ:** Нека е на 2<sup>1/2</sup> но да дойдете всички точно.

**Предсѣдатель:** Ще напомня на г-да представители, че на 2<sup>1/2</sup> часа ще се съберемъ. (Съгласие). Въ такъвъ случай моля подиръ 1<sup>1/2</sup> часа безъ друго да се събератъ всички тука.

(Конецъ въ 1 часъ 15 минути слѣдъ пладнѣ).

Предсѣдатель: **Варненско-Преславский Симеонъ.** Подпредсѣдатели: { **Иванъ Симеоновъ,**  
 **Ат. Минчовъ.**

Секретари: { **Н. Шивачовъ.**  
 **И. Ц. Щърбановъ.**

Директоръ на Стенографическото Бюро: **А. Безеншекъ.**